

OSLOVNESTNIK

Izdanje XXX.

Celovec, petek, 3. januar 1975

Štev. 1 (1691)

V novo leto negotovosti?

Menda vstop v novo leto za koroške Slovence še nikdar ni bil tako poln problemov, negotovosti in nejasnosti, kakor je vstop v leto 1975.

Ta ugotovitev, ki jo gotovo deli z nami pretežni del naše narodne skupnosti, je v jubilejnih letu trideset let po zmagi nad nacifašizmom in dvajset let po podpisu državne pogodbe vsekakor značilna za razmere na Koroškem in zlasti za današnje stanje koroških Slovencev.

Koroški Slovenci smo kot vse demokratične sile v Avstriji šli l. 1945 po zlomu nacizma, h kateremu smo tudi mi doprinesli s svojo partizansko borbo na strani svobodoljubnih narodov svoj pomembni delež, z veliko vero na obnovo opustošene domovine. Če smo se zavzemali tudi še za združitev z matičnim narodom, potem je to izviralo iz utemeljene skrbnosti in potrebe za zagotovitev obstoja in nadaljnega razvoja takorekoč od smrti ustale narodne skupnosti, pri čemer pa nismo rušili meja, ki so jih že prej na Karavankah porušili nacisti, njim na čelu Korošci, ki so na mah pozabili na od boga dano naravno mejo in na geografsko ter zgodovinsko enotnost dežele, ko so s silo in z nezasišanim nasiljem segli preko Karavank po Gorenjski in njenem slovenskem prebivalstvu. Tej v sklopu nemškega rajha razširjeni in tudi še po zlomu nacizma ne samo z legalno predajo oblasti, marveč po drugih dejavnikih in zlasti nacionalistično-ideološko z Nemčijo povezani Korošci je veljala naša medvojna in povojna borba, medtem ko smo se hkrati vsekoli povezovali z vsemi demokratičnimi silami za njeno demokratično preureditev in ureditev. Zato smo tudi takoj sprejeli odločitev aliranih in asociiranih sil o obnovi neodvisne in demokratične Avstrije in brez oklevanja ter iskreno izjavili obnovljeni neodvisni in demokratični republiki svojo lojalnost.

To smo storili tem lažje, ker so bila v državno pogodbo sprejeta določila v korist obstoja in nadaljnega razvoja naše narodne skupnosti in ker je vse kazalo, da je nacistična strahovlada za vedno uničila „100-letni sen“ o priključitvi k Nemčiji in kozenito spremenila nacionalistično-osvajalno miselnost v demokratično nastojanje z naprednimi ideali mirnega sožitja med narodi v deželi in preko meja.

Pri tem se spominjamo na obsodbe klerofašističnega in nacifašističnega režima; na odpravo vseh nedemokratičnih zakonov in na slovesna zagotovila o obnovi, utrditvi ter obrambi demokracije; pri tem so nam v spominu slovesne izjave in širokogrudne obljube v korist naše narodne skupnosti v času pogajanj za državno pogodbo; imamo pred očmi dejanski konkretni poskus odprave zgodovinskih predsodkov in obremenitev potom skupne vzgoje mladine, ki naj bi ob spoznavanju obeh jezikov in obeh kultur v dvojezični šoli doraščala v medsebojnem spoštovanju; in končno so nam še v ušesih iznahašanja najvišjih državnih predstavnikov o zagotovitvi enakopravnosti manjšine in o popolni izvedbi člena 7 ob ratifikaciji državne pogodbe.

(Dalje na 8. strani)

Odločno zavračamo neresnične trditve

Ob prehodu v novo leto sta Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev naslovila na javnost skupno izjavo, katere besedilo objavljamo na 2. in 7. strani današnje številke. V njej odločno zavračata neresnične trditve predstavnikov Avstrije in avstrijske vlade o položaju slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

NOVA JUGOSLOVANSKA NOTA:

Avstrijska nota zavrtnjena kot nesprejemljiv odgovor

Pomočnik zveznega sekretarja za zunanje zadeve Nikola Milčević je dne 27. decembra 1974 izročil avstrijskemu veleposlaniku v Beogradu dr. Ottu Novotnu jugoslovanske vlade v zvezi z noto avstrijske vlade z dne 2. decembra 1974.

Vlada SFRJ zavrača avstrijsko noto kot nesprejemljiv odgovor na poprejšnjo jugoslovansko noto z dne 29.

oktobra 1974 ter poudarja, da v celoti vztraja pri svojih stališčih in zahtevah. Besedilo nove jugoslovanske note bomo objavili v prihodnji številki našega lista.

Izpolnitev ene obveznosti bi pomenila več kot vse izjave

Na zadnji seji v minulem letu je imel zvezni zbor skupščine SFRJ Jugoslavije veliko zunanje politično razpravo, v kateri je podrobno osvetlil zunanje politično dejavnost Jugoslavije. Tozadevno poročilo je podal podpredsednik zveznega izvršnega sveta in zvezni sekretar za zunanje zadeve Miloš Minič, ki je ob tej priložnosti posebej spregovoril tudi o odnosih med Jugoslavijo in Avstrijo. Poudaril je:

Naše odnose z Avstrijo še vedno obremenjujejo ista vprašanja, o katerih sem že imel priložnost govoriti na tem mestu. Odgovor avstrijske vlade na našo noto z dne 29. oktobra 1974 v celoti izraža negativen odnos republike Avstrije do izpolnjevanja njenih mednarodnih obveznosti. Razen tega avstrijska vlada v svojem odgovoru ne kaže nobene pripravljenosti, da bi odstranila tudi druge vzroke, navedene v naši noti, ki nenehno ovirajo razvoj jugoslovansko-avstrijskih odnosov, kot je na primer protijugoslovanska kampanja, ki jo usmerja iz Avstrije.

Tudi ob tej priložnosti želim poudariti, da vlada SFRJ odločno vztraja pri svojih stališčih in zahtevah, izraženih v noti 29. oktobra. Popolno uresničenje pravic in zaščite slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji ter izpolnitev drugih obstoječih obveznosti republike Avstrije do Jugoslavije, kot je vrnitev arhivskega gradiva in kulturnih dobrin, ki so jih nacistični okupatorji oropali in odvlekli iz naše dežele, a so zdaj v Avstriji, vse to je naša stalna skrb in vlada SFRJ si bo še

naprej prizadevala za njihovo uresničenje. Če avstrijska vlada zares želi, kot pravi v svoji noti, da bi rešili sporna vprašanja, je nihče ne ovira, da bi to z dejanji potrdila. Več pomeni v tem smislu en sam praktičen korak — izpolnitev ene izmed obveznosti — kot vse izjave vidnih osebnosti avstrijske vlade o pripravljenosti na pogovore. Samo ob sebi se razume, da bi to dosti prispevalo k nadaljnjemu razvoju bilateralnih odnosov, kar je v obojestranskem interesu.

V razpravi, ki je sledila poročilu zveznega sekretarja za zunanje zadeve Miloša Miniča, je najprej spregovoril Bogdan Osolnik iz Slovenije, ki je podrobneje orisal odnose med Jugoslavijo in Avstrijo. Dejal je, da zasluži odgovor avstrijske vlade na jugoslovansko noto pozornost zvezne skupščine iz več razlogov:

● ker so stališče avstrijske vlade obravnavali tudi v parlamentu in ker to stališče odseva politični sporazum vladajočih avstrijskih strank;

● ker odgovor v celoti razodeva, da Avstrija ni pripravljena poravnati svojih mednarodnih obveznosti do Jugoslavije;

● ker vsebuje vrsto neresnic, polresnic in netočnosti, ki v bistvu

Avstrija v OZN ponovno opozorjena da naj izpolnjuje mednarodne obveznosti

Po razpravi v odboru glavne skupščine OZN za socialna, humanitarna in kulturna vprašanja (o kateri smo obširno poročali tudi v našem listu — op. ured.) je bila Avstrija v Združenih narodih ponovno obtožena, da ne izpolnjuje svojih mednarodnih obveznosti. Na sklepni seji 29. zasedanja glavne skupščine je bila namreč razprava o ponudbi avstrijske vlade, da bi postal Dunaj center za konference svetovne organizacije, kar je bilo potem tudi sprejeto.

Ob tej priložnosti je jugoslovanska delegacija opozorila, da takšno priznanje Dunaju nalaga republiki Avstriji tudi ustrezne mednarodne obveznosti in odgovornosti, kar zadeva uveljavljanje načel ustanovne listine in drugih mednarodnih dokumentov, sprejetih v OZN.

„Med najpomembnejšimi načeli, sprejetimi v OZN,“ je poudaril jugoslovanski predstavnik Mauro Henčič, „so vsekakor načela popolne enakopravnosti vseh državljanov ne glede na spol, jezik, raso in vero, kakor tudi dolžnost držav članic, da v dobri veri uresničujejo svoje obveznosti, ki izvirajo iz mednarodnih sporazumov. Zato jugoslovanska delegacija upa, da bo sprejete te resolucije (glede Dunaja kot centra OZN — op. ured.) spodbudilo Avstrijo tudi k dejavnemu uresničevanju njenih mednarodnih obveznosti, zlasti načel, vsebovanih v členih 6, 7, in 19 državne pogodbe iz leta 1955, sporazuma o vrnitvi arhivov SFRJ iz leta 1923, ki sta ga obe strani potrdili leta 1958, in mednarodne obveznosti do vrnitve kulturnih dobrin, ki so bile oropane med drugo svetovno vojno in o čemer sta se državi sporazumeli leta 1958.“

Avstrijski predstavnik Wolfgang Wolte, ki se je zahvalil glavni skupščini, da je sprejela ponudbo Dunaja za prirejanje konferenc OZN, je v odgovoru na izjavo jugoslovanskega predstavnika ponovil znane trditve, da uživajo manjšine v Avstriji vse pravice.

Odgovoril mu je namestnik šefa jugoslovanske delegacije Cvijeto Job, ki je poudaril, da jugoslovanska delegacija v svoji intervenciji ni želela začenjati razprave o dvostranskih vprašanjih, ampak je hotela samo izraziti upanje, da bo vlada Avstrije pri uresničevanju svojih obveznosti do ustnovne listine, državne pogodbe in mednarodnih sporazumov izpolnila zaupanje, ki ji je bilo izkazano s prireditvijo Dunaja med centre OZN. Dejal je, da je neugodni položaj slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji dobro znan in da jugoslovanska vlada na to že dalj časa opozarja. Ob koncu pa je — očitno z ozirom na problem Južne Tirolske, o katerem so Združeni narodi razpravljali prav na avstrijsko zahtevo — poudaril, da bi bilo nerazumno pričakovati od Jugoslavije, da bo manj skrbela za svoje manjšine kot nekatere druge države, ki so bile v podobnih vprašanjih zelo aktivne v Združenih narodih.

Ob razvoju v Avstriji bi se morale zamisliti vse podpisnice državne pogodbe

pomenijo poskus dezinformacije mednarodne in lastne javnosti.

Osolnik je opozoril na nesprejemljivost poskusa avstrijske vlade, ki želi svojo nepripravljenost za poravnavo mednarodnih obveznosti do Jugoslavije ter do slovenske in hrvaške manjšine prikriti z zavračanjem odgovornosti na Jugoslavijo. Dejal je, da Avstrija v celoti zanika svojo odgovornost in ne daje nikakršne osnove za ureditev spornih vprašanj. Avstrija želi ustvariti vtis, da je na njeni strani dobra volja, ker ponuja pogovore in srečanja državnikov. „To je prozoren diplomatski maneuver, h kakršnemu se navadno zatekajo tisti, ki ne želijo izpolniti svojih obveznosti in — namesto da bi rešili probleme in odpravili vzroke spora —

velikodušno ponujajo svojo pripravljenost za pogajanja.“

„Toda za nas,“ je nadaljeval Osolnik, „niso sprejemljivi nikakršni pogovori, ki bi sankcionirali nespoštovanje in revizijo državne pogodbe in obveznosti, ki iz nje izvirajo. Vse, kar bi de facto pomenilo odklon od državne pogodbe ali omejevanje njene veljavnosti, je za nas nesprejemljivo ne samo zaradi naše občutljivosti za položaj manjšin in zaradi oživiljanja šovinističnega revanšizma, temveč tudi zato, ker bi popuščanje takšnim intencijam in silam pripeljalo Avstrijo k reviziji še drugih določil, kar bi imelo za odnose v tem delu Evrope dokaj širše posledice.“

V zvezi z jugoslovansko zahtevo (Dalje na 8. strani)

Vsi pristrčno vabljeni na tradicionalni

24. Slovenski ples

ki bo v soboto 11. januarja 1975 s pričetkom ob 8. uri zvečer v prostorih Delavske zbornice v Celovcu.

Tokrat bosta za ples igrala znana in priljubljena

- Ansambel **Dobri znanci** s pevcema Marjano Držaj in Bracom Korenom
- Ansambel **Bellamies** - Katarinški fantje

Vstopnice po 35 šil. v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih in v pisarni SPZ ter pri večerni blagajni.

Slovenska prosvetna zveza

Skupna izjava ZSO in NSKS:

Odločno zavračamo neresnične trditve

o položaju slovenske narodne skupnosti na Koroškem

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev sta na seji Koordinacijskega odbora dne 2. januarja 1975 po temeljiti presoji trenutnega položaja in v zvezi z nestvarnimi trditvami avstrijske vlade o stanju naše narodne skupnosti sklenila, da ob vstopu v novo leto naslovita na javnost naslednjo

skupno izjavo:

V letu 1974 smo bili koroški Slovenci konfrontirani s tolikimi vprašanji, da je odgovor vsaj na nekatera nujno potreben.

Tako koroški Slovenci z vso odločnostjo zavračamo trditve predstavnikov republike Avstrije na raznih mednarodnih forumih, da v Avstriji ni etničnih skupin. Naša narodna skupnost živi že več stoletij avtohtono na podedovani zemlji na zgodovinsko in dejansko poznanem ozemlju Južne Koroške, je s členom 7 avstrijske državne pogodbe z dne 15. 5. 1955 na poseben način mednarodno zaščitena, je v vsej zgodovini in še posebej po plebiscitu 1920 skozi vso dobo prve republike, tudi pod nasiljem nacistične strahovlade in ponovno po drugi svetovni vojni z lastnim, samorastnim narodnim, kulturnim in gospodarskim prizadevanjem dokazala svojo trdno voljo do obstoja in nadaljnjega razvoja ter danes po dvajsetletnem zamudnem in nezadovoljivem reševanju člena 7 državne pogodbe odločno terja svoje pravice.

Odločno zavračamo trditve, kakor da bi bili Slovenci vse do zadnjih let zadovoljni, ker se baje nismo dovolj pritoževali. Dejstvo pa je, da smo že dne 11. oktobra 1955 predali zvezni vladi republike Avstrije obširno in temeljito Spomenico koroških Slovencev s stvarnimi predlogi, kako si zamišljamo znosno rešitev našega vprašanja. To spomenico, ki ima slej ko prej tudi v današnjih razmerah svojo tehtnost, zato vladi hkrati še ponovno posredujemo, ker smo morali ugotoviti, da se vlada vse do danes še ni seznanila z njeno vsebino, da bi jo lahko upoštevala pri reševanju naših odprtih vprašanj.

VSE DOSEDANJE REŠEVANJE JE ŠLO MIMO PRIZADETE MANJŠINE

Z razočaranjem ugotavljamo, da zvezna vlada in avstrijski zakonodajalec pri dosedanjih treh zakonih v izvajanju v korist slovenske manjšine z državno pogodbo prevzetih obveznosti nista niti enkrat upoštevala predlogov prizadele manjšine in sta vse tri zakone — to so tako imenovani manjšinski šolski zakon, zakon o uporabi slovenskega jezika pri sodiščih in zakon o dvojezičnih topografskih napisih in označbah — s kolikor mogoče ozko in formalistično interpretacijo sklenila brez predhodnega posvetovanja in sodelovanja z manjšino. Zato manjšina tudi nikdar ni pristala na te zakone, marveč je proti vsem trem neposredno po njihovem sklepu in v nadaljnjem neprestano vedno spet vse do svojih tozadevnih postavljanj v kontaktnem komiteju in njegovih pododborih izražala svoje pomisleke in svoje odklonilno stališče.

Zato je povsem nepošteno in dejansko neresnično, da koroški Slovenci ne bi bili izražali svojih pri-

tožb; pač pa jih vlada nikdar ni upoštevala, marveč je proti izrecnim protestom prizadele manjšine ugodila nemškonalističnim krogom ter v predmetne zakone sprejela določila o tako imenovanem ugotavljanju manjšine. S tem pa je dala nacionalističnim silam tako rekoč proste roke za rovarjenje proti zajamčenim pravicam koroških Slovencev, kar je vzrok povsem nestrpnega vzdušja ter bolj ali manj prikritega in tudi neprikritega pritiska na manjšino. Pri tem nikakor ni brez pomena dejstvo, da na Koroškem po drugi svetovni vojni oblast nove vlade ni izhajala iz njenega odpora proti nacizmu, marveč ji je bila — kar je edinstven primer v Avstriji in verjetno v svetu sploh — izročena neposredno iz rok nacističnega oblastnika Gauhaupmanna Natmessniga, ki ji je ob tej priložnosti v imenu Gauleiterja Rainerja naročil tudi izrecne naloge v pogledu na ravnanje s pristaši nacističnega režima, ki je bil v Avstriji najbolj zakoreninjen prav na Koroškem in Štajerskem. Izredno površna denacificacija na Koroškem zlasti tudi glede na uradniški kader in takojšnja obnova nemškonalističnih organizacij neposredno po podpisu državne pogodbe sta najbolj zgovoren dokaz, da je vlada poslušno

upoštevala „oporoko“ nacističnih veljakov.

Kljub temu ali prav zaradi tega, da bi prispevali svoj del k demokratizaciji koroške družbe, k odpravi nestrpnega vzdušja in k ustvaritvi mirnega sožitja ter s tem potrebnih pogojev za sporazumno rešitev odprtih vprašanj smo koroški Slovenci dosledno in potrpežljivo iskali možnosti in poti skupnega znosnega reševanja.

Na žalost pa moramo trideset let po zlomu nacizma in dvajset let po podpisu državne pogodbe ugotoviti, da se vzdušje na Koroškem ni izboljšalo, marveč danes nacionalistične sile dejansko spet predstavljajo „vlado v vladi“, kadar gre za reševanje manjšinske problematike.

Zato je naravnost zlobna in proti dobri veri trditve, da koroški Slovenci odklanjamo sodelovanje pri reševanju manjšinskih problemov. Ravno obratno smo koroški Slovenci že leta 1967 predlagali ustanovitev kontaktnega komiteja in javili svoje predstavnike, vendar vlada našega predloga takrat ni uresničila. Proti čemur pa smo se vedno odločno protivilili, je bilo le to, da nismo hoteli nasesti preizkušeni taktiki vlade, da bi prepustila reševanje našega vprašanja spet tistim nacionalističnim silam, ki so v vsej zgodovini uspele preprečiti vsakršno rešitev.

NOBENO DOLOČILO ČLENA 7 DOSLEJ NI BILO ZADOVOLJIVO REŠENO

Koroški Slovenci izrecno ugotavljamo, da do sedaj nobeno določilo člena 7 ni zadovoljivo rešeno po duhu in črki državne pogodbe. Tako je neizpodbitno dejstvo, da se je stanje na šolskem področju z odpravo odredbe o dvojezičnem šolstvu z dne 3. oktobra 1945, v besedilu z dne 31. oktobra 1945, in s sprejetjem novega tako imenovanega manjšinskega šolskega zakona z dne 19. marca 1959 bistveno poslabšalo, ker od tedaj naprej najmanj dve tretjini slovensko govorečih otrok dejansko ne uživata pouka v materinščini, kar po ugotovitvah UNESCO in sociologov nasploh pomeni bistveno vzgojno bariero in s tem diskriminacijo v primerjavi z otroki, ki uživajo osnovni pouk v svojem materinem jeziku.

Gonja proti Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu, kakor je prišla do izraza na zborovanju Kärntner Heimatdienst dne 13. oktobra 1974, pomeni nov križec primer kršenja 5. odstavka člena 7 državne pogodbe, ki prepoveduje dejavnost organizacij, ki merijo na to, da odvzamejo slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšine. Ta primer je samo nadaljevanje doslednega hujška-

nja proti pravicam slovenske narodne skupnosti na področju šolstva, ki ga je že leta 1957 in 1958 in potem ponovno leta 1972 proti dvojezičnim krajevnim napisom in označbam organiziral KHD.

Zato smo koroški Slovenci globoko uproščeni, da tudi zvezna vlada poskuša z nekretnim prikazom stanja na področju splošno-vzgojnega in poklicno-vzgojnega šolstva tolmačiti ustanovitve in obstoj Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu kot velikodušno favoriziranje slovenske narodne skupnosti preko tozadevnih določil člena 7. V resnici pa na Koroškem ni samo 16 tiskih šol, od katerih ena da je tudi slovenska gimnazija, marveč obstaja poleg 16 nemških gimnazij s 367 razredi in 10.363 učenci v šolskem letu 1973/74 še 9 trgovskih akademij, 4 poklicne šole za dekleta z maturo in 3 višje tehnične šole z maturo, torej skupno 32 učnih zavodov z značajem prejšnjih srednjih šol. Nekretni prikaz torej služi lahko samo podpori nemških nacionalističnih hujškov proti slovenski gimnaziji, v kolikor ni sploh kapitulacija pred temi silami. Razmerje je torej tudi ob upoštevanju ljudskih štetij 1951, 1961 in 1971 z umetno razkrojitvijo naše narodne skupnosti na številne različne jezikovne kategorije tudi v smislu določila o „sorazmernem številu“ srednjih šol dano, v ostalem pa je ob vsakršni interpretaciji tega pojma to določilo razumeti tako, da ima manjšina najmanj pravico vsaj do ene srednje šole.

Državna pogodba sicer ne omejuje izrecno otroških vrtcev, toda so po našem mnenju spričo poudarjanja pravice do osnovnega pouka v materinščini brez dvoma implicitno zapopadeni v 1. in 4. odstavku člena 7.

SLOVENSKI URADNI JEZIK DEGRADIRAN NA RAVEN POMOŽNEGA JEZIKA

Enako ni zadovoljivo rešeno vprašanje uporabe slovenskega jezika pred sodišči v tozadevnem zakonu z dne 19. marca 1959. Koroški Slovenci zaradi tega tudi nikdar nismo dali svojega pristanka k temu zakonu in to zlasti zaradi tega, ker zajema le krajevno območje sodnih okrajev Železna Kapla, Pliberk in Borovlje, medtem ko v ostalih sodnih okrajih Koroške s slovenskim ali mešanim prebivalstvom slovenski uradni jezik ni dopuščen. In celo pri okrajnih sodiščih, za katere velja zakon, se le-ta izvaja skrajno restriktivno in samovoljno, kar smo dokazali v svoji zadnji tozadevni vlogi na zvezno vlado z dne 14. marca 1974 s številnimi konkretnimi primeri.

Najboljši dokaz, kako se izvaja ta sodni zakon, pa je dejstvo, da vlada 15 let po sprejetju zakona ni bila sposobna ali voljna, da bi tem sodiščem dala na razpolago slovenske ali vsaj dvojezične sodniške obrazce in jih je dala prevesti šele v zadnjih mesecih. Čeprav nikakor ne odgovarja členu 7 (3) državne pogodbe, da se za primer, da sodnik ali sodno osebo ne obvladata slovenskega jezika, sodišče po potrebi lahko posluša tolmača — s tem je slovenščina dejansko degradirana v pomožni jezik — tudi večina tolmačev ne obvlada slovenskega jezika, kaj šele strokovno-pravnega izrazoslovja.

Še slabše je urejeno vprašanje enakopravnosti slovenskega jezika (Dalje na 7. strani)

KOMISIJA SKUPŠČINE SR SLOVENIJE UGOTAVLJA:

Odgovor Avstrije povsem nezadovoljiv

Komisija za mednarodne odnose Skupščine SR Slovenije je na seji dne 18. 12. 1974 razpravljala o sedanjem stanju v jugoslovansko-avstrijskih odnosih, še posebej glede na odgovor Avstrije z dne 2. 12. 1974 na jugoslovansko noto z dne 29. 10. 1974.

V razpravi, ki je vsestransko osvetlila motive sedanjega obnašanja Avstrije do Jugoslavije, je bil avstrijski odgovor ocenjen kot povsem nezadovoljiv, ker Avstrija v njem ne daje pozitivnega odgovora na nobeno vprašanje, ki jih je Jugoslavija upravičeno in argumentirano postavila v svoji noti. Čeprav Avstrija v svojem odgovoru kaže navidezno pripravljenost na dialog z Jugoslavijo, pa glede bistvenih vprašanj, na katere opozarja nota SFRJ, dejansko zavzema negativna in odbijajoča stališča.

V sporočilu o seji je dalje rečeno:

Komisija je poudarila, da je Avstrija v noti podala vrsto izkrivljenih, netočnih in samovoljnih trditve glede uresničevanja obveznosti državne pogodbe, še posebej glede položaja slovenske in hrvaške narodne manjšine v Avstriji, katerih mnenje pri tem ni upoštevano.

Komisija je ugotovila, da avstrijski odgovor ni v ničemer osporil osnovne navedbe v jugoslovanski noti ter njene ugotovitve ostajajo še naprej aktualne. Avstrijski odgovor ni samo poskus izmikanja in zavlačevanja uresničevanja obveznosti iz državne pogodbe, temveč predstavlja nedopusten poskus enostranske kršitve in revizije avstrijske državne pogodbe.

Komisija je podprla oceno o jugoslovansko-avstrijskih odnosih in o avstrijskem odgovoru na jugoslovansko noto ter sklepe predsedstva Zvezne konference SZDL Jugoslavije z dne 12. 12. 1974 kot izhodišča v obravnavanju sedanjega položaja v odnosih med Jugoslavijo in Avstrijo.

Komisija je ugotovila, da je razvijala Jugoslavija do Avstrije pred in po uveljavitvi državne pogodbe o vzpostavitvi neodvisne demokratične Avstrije politiko dobrososedskih odnosov na načelih vsestranskega sodelovanja, miroljubne koeksistence, enakopravnosti, spoštovanja suverenosti, nevmešavanja v notranje zadeve in konstruktivnega reševanja odprtih vprašanj.

V okviru te politike do Avstrije je Jugoslavija prispevala h graditvi takšne demokratične Avstrije, v kateri naj bi bil zagotovljen slovenski in hrvaški narodni manjšini neoviran obstoj in razvoj. Predpogoj za to pa je onemogočiti delovanje nacističnih in velikonemških šovinističnih in revanšističnih organizacij, kot na primer tiste dejavnosti na Koroškem, ki je uperjena proti slovenski narodni manjšini in Jugoslaviji.

V vsem povojnem času neovirano delujejo v Avstriji tudi ustaške in druge emigrantske organizacije, ki jih imajo nacistične sile za svoje zaveznike. Svojo agresivnost so usmerili pripadniki velikonemških in neonacističnih sil proti Jugoslaviji, za kršenje pravic narodnih manjšin v Avstriji in za uničevanje in skrušenje partizanskih grobov in spomenikov v Avstriji.

Vse to početje bi morala Avstrija preprečiti in ga prepovedati, vendar doslej ni podvzela učinkovitih ukrepov, da ne bi prihajalo do razraščanja neonacističnih sil in protijugoslovanskih izpadov, ki so tudi v nasprotju z določili državne pogodbe, saj ta nalaga Avstriji, da prepove vsako sovražno dejavnost proti državam članicam OZN.

Komisija ugotavlja, da je položaj slovenske in hrvaške narodne manjšine zelo težak in da je danes v bistvu slabši kot je bil v času podpisa državne pogodbe, ker je avstrijska vlada v nasprotju z določili te pogodbe zoževala in omejevala pravice, ki so s pogodbo zagotovljene slovenski in hrvaški narodni manjšini ter popuščala pod pritiskom velikonemških nacionalističnih in neonacističnih sil.

Krepitev neonacističnih sil v Avstriji in njihovo nemoteno delovanje je doseglo dimenzije, ki ne zaskrbjujejo le jugoslovansko javnost. Pri tem gre za ogrožanje miru, varnosti in stabilnosti v tem delu Evrope, nad čemer bi se morale zamisliti ne samo podpisnice državne pogodbe, ampak vsa mednarodna demokratična javnost.

Vsi diskutanti so na seji komisije odločno podprli pravične zahteve slovenske in hrvaške narodne manjšine v Avstriji ter predlagali konkretne ukrepe za učinkovito delovanje republiških institucij in organov v zvezi s sedanjim razvojem odnosov med Jugoslavijo in Avstrijo.

Slovenska narodna skupnost na Koroškem v luči narodnostnega, pravnega, zgodovinskega in gospodarskega prikaza

6. Koroški kulturni dnevi v Celovcu

6. Koroške kulturne dneve je otvoril član pripravljalnega odbora dr. Janko Zerzer, ki je med udeleženci posebej pozdravil prorektorja ljubljanske univerze prof. Sašo Sedlarja in generalnega konzula SFRJ v Celovcu Bojana Lubeja.

V prvem predavanju je dr. Miran Zwitter, ki je govoril o novi deželni ustavi in koroških Slovencih, dobro prikazal, kako so politične spremembe v deželi vplivale na formulacijo nove deželne ustave. Medtem ko so bili koroški Slovenci v prvotnem osnutku nove deželne ustave, ki je bil izdelan že za časa deželne glavarja Sime, izrecno imenovani, v dokončnem tekstu niso več. Predavatelj je bil mnenja, da je vrsta členov nove ustave protustavna, ker ne upoštevajo pristojnosti zveznih organov v zadevi slovenske narodnostne skupnosti. (Predavanje dr. Mirana Zwitterja bo Slovenski vestnik objavil v celoti — op. ured.). Temeljiti referat je pripravil tudi profesor pravne fakultete ljubljanske univerze Gorazd Kušej. Govoril je o pravni zaščiti manjšin v Italiji in pri tem posebno nakazal, kako različno tretira Italija manjšine znotraj svojih meja. Pri tem celo razlikuje med Slovenci samimi. Obstoj beneških Slovencev najpogosteje sploh zanika oziroma prezre. Predavatelj je v okviru danih možnosti govoril tudi o pravni situaciji, v kateri se nahajajo južni Tirolci in druge manjšine v Italiji.

Vodja slovenskega oddelka pri kulturnem referatu koroške deželne vlade višji vladni svetnik dr. Pavel Apovnik je razpravljal o izobraževanju odraslih. Predvsem se je ukvarjal z metodami te dejavnosti in menil, da je na tem področju potrebna centralizacija oziroma koncentracija pripomočkov za izobraževanje odraslih. Vodja manjšinskega oddelka pri deželnem šolskem svetu okrajni nadzornik Rudi Vouk je referiral o problematiki preureditve razmestitve šol. Razpravljal je o razvoju šolstva na Koroškem predvsem v času po drugi svetovni vojni ter še posebej omenil sistem prijav k dvojezičnemu pouku, ki dopušča raznolik pritisk na starše in povzroča pri starših različne reakcije; menil je, da starši ob tem pritisku večinoma kapitulirajo. Nižje organizirane šole bodo opustili. Otroci bodo morali v centralne šole in s tem v tuje okolje, ki ne vpliva pozitivno na dvojezičen pouk otrok slovenskih staršev. Posebno je nadzornik Rudi Vouk opozoril na neenaki položaj na področju posebnega šolstva, kjer slovenski učenci niso deležni dvojezičnega pouka.

Ravnatelj slovenske gimnazije dvorni svetnik dr. Pavle Zablatnik je pripravil predavanje o koroških znanstvenikih. Govoril je o znanstvenikih, ki so izšli iz vrst koroških Slovencev ali pa so kot Slovenci našli na Koroškem drugo domovino. Pri tem svojem pregledu se je omejil na preteklo in polpreteklo dobo. Izkazalo se je, da je izšlo iz vrst koroških Slovencev lepo število znanstvenikov s področja jezikoslovja, literature in narodopisja. Znatno manj so dali koroški Slovenci znanstvenikov, ki so se uveljavili na področju zgodovinskega, prava in prirodoslovnih ved. Se-

znanil je udeležence kulturnih dni z deli Hanžiča, Gutsmanja, Jarnika, Janežiča, Kotnika, Apiha, Singerja, Kušaja, Ogrisa, Ellerja, Josipa Štefana, Angele Piskernik in še mnogih drugih. O dostopnosti znanstvenih ustanov in virov za Slovence je poročal dr. Avguštin Malle. Orisal je med drugim težave, ki nastajajo pri znanstvenem delu. Predvsem v obeh najpomembnejših arhivih v deželi ni na razpolago katalogov. V koroškem deželnem arhivu pa se pojavijo še drugi problemi, ki po nepotrebnem podaljšujejo vsako delo. Tako v imenovanem arhivu ni mogoče kopirati arhivalij določenih fondov — n. pr. prezidialne akte, treba jih je prepisovati. Tako se zgodi, da v koroškem deželnem arhivu ni mogoče preslikati arhivalij, katerih prepisi ali originali se nahajajo v dunajskih arhivih, kjer jih je možno brez na-

rizem, promet, trgovina itd. Nova gospodarska situacija pa bo preusmerjanje kmečkega prebivalstva otežkočila. Deloma je v zimskih mesecih že v preteklih letih vladala v gradbeni industriji brezposelnost. Prehrano prebivalstva pa prevzema konstantno manjše število ljudi. Feliks Wieser je udeležence kulturnih dni seznanil z dokaj neznanimi tokovi v današnji družbi, ko je govoril o gospodarskih aspektih regionalizma. Na raznih zasedanjih in simpozijih se Avstrija zavzema za zelo praktična načela regionalnega gospodarskega sodelovanja. Prav teh načel pa znotraj svojih meja ne upošteva dosledno.

Aktualno predavanje je pripravil sodelavec Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani dr. Tone Zorn: Orisal je „zgodovino“ postavljanja zahteve po ugotavljanju manjši-

Od 27. do 29. decembra so v Delavski zbornici v Celovcu potekali 6. Koroški kulturni dnevi. Na splošno moremo ugotoviti, da so bili tudi tokrat uspešni. Med obiskovalci je bilo več gimnazijcev in obiskovalcev celovške pedagoške akademije kot pretekla leta. Med slovenskimi visokošolci je bilo zanimanje živo kot vsa leta. Bolj malo zanimanja pa so tudi tokrat pokazali učitelji in profesorji Zvezne gimnazije za Slovence.

Precej je bilo na preteklih 6. Koroških kulturnih dnevih organizacijskih pomanjkljivosti. Predavanja so se začela z velikimi zamudami, pravtako ni bilo — z malimi izjemami — na razpolago razmnoženih referatov. Zadnje koroške kulturne dneve so v veliki meri oblikovali predavatelji iz vrst koroških Slovencev. Predavanja z narodnostnega, pravnega, gospodarskega in zgodovinskega področja so bila dobro pripravljena. Želeli bi bilo, da bi bila splošno dostopna.

Veliko zanimanja je vzbudil tudi okvirni program preteklih kulturnih dnevov. Razstava najnovejših slik Gustava Januša je pritegnila številne obiskovalce; lep uspeh pa so dosegli s svojim večerom tudi „mladjevci“.

daljnega kopirati. Problemi nastajajo tudi v zvezi s tako imenovano zaporno dobo, ki se je koroški deželni arhiv zelo točno drži oziroma jo za gotove arhivalije še podaljšuje. Predavatelj je menil, da očitne diskriminacije Slovencev v primeru vpogleda v arhivalije sicer ni mogoče dokazati, vendar se delovno vzdušje v imenovanem arhivu močno razlikuje od delovnega oziroma študijskega vzdušja npr. v dunajskih arhivih.

Z gospodarskimi vprašanji sta se na 6. Koroških kulturnih dnevih bavila inž. Blaž Singer in Feliks Wieser. Prvi ni govoril o kmetijski politiki, kot je bilo napovedano v sporedu, temveč je v svojem izčrpnem referatu razpravljalo o gospodarskih spremembah na Koroškem v zadnjih letih. Nakazal je spremembe znotraj posameznih gospodarskih panog, govoril o prestrukturiranju kmečkega prebivalstva ter o lesni industriji in turizmu. Kmet, ki je v preteklih letih zapustil zemljo, je našel zaposlitev v gradbeništvu ali v industriji, ali pa se je preusmeril v terciarne dejavnosti, kot so tu-

ne. Navezal je na načelni sklep treh v avstrijskem parlamentu in v koroškem deželnem zboru zastopanih strank, da izvedejo štetje manjšine. Zorn je menil, da tako štetje prav različno imenujejo, vendar mislijo pod vsemi oznakami isto — to je ugotavljanje manjšine. Pri tem prezrejo, da v raznih izjavah sami pravijo, kje da biva slovenska narodnostna skupnost na oroškem. Nazorno je pokazal, iz katerih krogov prihaja zahteva po ugotavljanju manjšine in kateri krogi vedno spet postavljajo to zahtevo. V teku razvoja sta se tej zahtevi nemških nacionalistov pridružili tudi Avstrijska ljudska stranka (v kolikor njeni eksponenti niso bili soiniciratorji take zahteve) in pa Socialistična stranka Avstrije. Dr. Zorn je postavil zanimivo vprašanje, ko je rekel, da bi bilo potrebno tudi Avstrijce povprašati po tem, ali se priznavajo za Avstrijce ali za Nemce. Vsi dosedanja uradni in neuradni predlogi namreč govorijo le o tem, ali se kdo prizna za Slovence ali se ne prizna. Izrecno je opozoril na avstrijsko tolmačenje pripadnosti

neki narodnosti na primeru Južne Tirolske. Tako so n. pr. Avstrijci leta 1960 kritizirali zakon, ki je bil sprejet na Južnem Tirolskem v zvezi z dvojezičnim uradovanjem. Grajali so zakon zaradi tega, ker ni izrecno postavil pravilo, da za uradnike, ki poslujejo na področju nemške manjšine, ni dovolj, da znajo nemški jezik, ampak da morajo biti tudi nemške narodnosti. (Slovenski vestnik bo referat dr. Toneta Zorna objavil v celoti — op. ured.).

Veliko zanimanja je vzbudila forumska diskusija na temo „Kriteriji narodne zavesti“. Uvodne besede sta prispevala mag. France Wedenig iz Celovca ter prof. Janko Pleterski iz Ljubljane. Wedenig je menil, da je narodna zavest nekaj neotipljivega in da se izraža v raznih važnih in manj važnih kriterijih. Menil je, da je med Slovenci na Koroškem močno prisotna latentna narodna zavest, ki da jo je treba dvigniti na stopnjo narodne zavesti. Pleterski je dejal, da narodne zavesti ni, kjer ni naroda in obratno. Narodna zavest da je družbena, socialna tvorba v moderni zgodovini. Zato tudi ni slučajno, da je navezal na kmečke punte in na odpor proti Turkom: tedaj, ko se je začela porajati socialna zavest, se je začela pojavljati tudi narodna zavest. Omenil je, da je eden objektivnih temeljev narodne zavesti domača zemlja, etnični teritorij. Zato pomeni zanikanje etničnega teritorija zanikanje naroda samega. Tega dejstva se zaveda politik nemškega nacionalizma. Vzgoja narodne zavesti ne more biti prepuščena posameznim članom naroda, temveč je tudi stvar države. Po uvodnih besedah se je razvila živahna diskusija, pri kateri je prišlo tudi do ostrejših besednih spopadov med nekaterimi diskutanti. Informacija, ki jo je podal o zamisli diskusije član pripravljalnega odbora, pa gotovo ni odgovarjala objektivnim dejstvom. Na konkretno obtožbo diskutanta iz vrst študentov, da je slovenska mladina pred dosego dvajsetega leta starosti prepuščena sama sebi in da postane zanimiva šele, ko sme oddati svoj volilni glas, pravzaprav nihče ni znal odgovoriti. Nekateri dijaki pa so žal šele po diskusiji spraševali, kaj naredijo npr. profesorji Zvezne gimnazije za Slovence in slovenski učitelji za utrjevanje oziroma bujenje narodne zavesti. Seveda učni načrt takega delovanja ne predvideva.

Na mladjevskem večeru so sodelavci revije „mladje“ predstavili delo zadnjih 15 let. To svoje delovanje so prikazali še dodatno s filmom, ki ga je France Kattinig posnel pri sodelavcih revije v njihovih domačih krajih. O „mladju“ je govoril tako v nemščini kot v slovenščini Feliks J. Bister. Nekam preveč patetično je besedičil o „mladjevskem gibanju“ in nekritično menil, da najdemo v „mladju“ vsi svoj prostor. Gibanje, ki bi bilo odprto vsakomur, pa ni več gibanje temveč konglomerat posameznih ljudi. Glede financiranja revije oziroma njenega finančnega položaja v svojih izjavah Florijan Lipuš in Feliks J. Bister nista soglašala. Vse to pa ne zmanjšuje pomena revije.

STONE SVETINA

260

UKANA

TRETTA KNJIGA

Stemnilo se ji je pred očmi. Hotela se je oprijeti klopi, da ne bi padla. Grožnja majorja Wolfa je oživela: „Če se nam boste izneverili, vedite, da vas bomo poiskali kjerkoli že. Izkopali vas bomo iz tal, če bo treba. Nam ne uide nihče!“ Sedaj se je spomnila tega zlovesčnega obraza in prevejanih oči. Videla ga je v Cerknem, bil je eden od Hrastove skupine, na katerega jo je opozoril tudi major Wolf, da se lahko obrne nanj, če bi bilo treba.

„Jaz sem poročnik Luks, gospodična, tovarišica Ana Bergel — če dovolite, da se vam predstavim. Ukazano mi je, da vas peljem v majorju Wolfu. Upam, da nam ne boste delali težav, zakaj po njegovem nalogu sem vas iskal več mesecev,“ je dejal komandir po nemško, v uradnem tonu.

Ana je molčala, glava ji je klonila. Travnikarjeva mama in Tinka sta zajokali, potem pa so se tudi njej ulile solze po licih.

„Dovolj sem tvegala, gospodična. Pregledal sem na stotine domačink v tem pogorju. Pri tem neljubem opravilu sem izgubil štiri ljudi in skoraj bi bil sam ob glavo. Zato morate razumeti, da se mi mudi. Ni mi do kakršnega koli srečanja s komer koli. Napravite se, takoj gremo.“

Zunaj se je stemnilo. Z neba se je usul dež in za Blegošem je treskalo. V slepečih prebistih je videla njuno goro, črno, vsajeno v temo dna.

Medtem ko se je Ana pripravljala, so hišo preiskali. Razen otroka niso našli nikogar in ničesar.

„Čigav je otrok?“ je vprašal Luks.

Vse tri ženske so jokale. To ga je nekoliko omehčalo. Rekel je z nekoliko prijaznejšim glasom: „Ne morete ga zatajiti, pa tudi napisano imam, da je vaš.“

Ana je naglas zajokala. Otroci v kamri se je prebudili. Ana je bila na robu obupa. „Ali naj vzamem otroka s seboj, v to deževno, viharo noč, da se bo prehladil in umrl?“

Poročnik Luks nenadoma ni vedel, kaj naj stori. Odkar je izdal brigado, ga je pekla huda mora. Nemci niso držali obljub. Namesto da bi šel na delo v rajh, mu je Wolf poveril to nevarno službo, ki mu ni prinašala ne časti ne zadoščenja. Vedno so ga spremljali trije do štiri izvidniki, ki jim prav tako kot njemu ni preostalo drugo kot nadaljevali izdajo in umakniti se s poraženimi Nemci. Poleg tega je bil Luks dovolj pameten, da je zaslutil majorjevo naklonjenost. Vsi iz Hrastove skupine so bili mrtvi, nobenemu ni uspelo izpolniti obetov. Kot aktivnemu oficirju mu je bilo razumljivo, zakaj se tisti, ki zmagajo s pomočjo izdaje, hočejo otrestiti izdajalcev. Zato, ker nočejo slave zmage deliti s tistimi, ki so utrli pot do nje.

Ženske so se mu zasmilile. Z Nemci je začel sodelovati zaradi protikomunističnega prepričanja in denarnih spodbud. Strogo se je držal Wolfovega navodila. Naročil mu je: „Poiščite mi to dekle in pripeljite mi jo. Ne skrivite ji niti lasu, obnašajte se do nje, kot se do dame spodobi, sicer...“ Ne da bi izrekel grožnjo do konca, je dodal: „To bo vaše poslednje opravilo, potem bom za vas poskrbel, kot sva se domenila. Saj vidite, da nimam drugega za ta posel.“

„Gospodična, major Wolf mi je ukazal, da mu pripeljem vas. Zato prepuščam vaši odločitvi, če vzamete

otroka s seboj ali ga pustite tu. Vreme res ni primerno za dojenčke in kdove kakšni pripetljaji nas še čakajo na poti.“

Ni vedela, kaj bi...

„Ana, pusti ga tu,“ sta ji rekli mama in Tinka. „Medve bova skrbeli zanj.“

„Ne bojte se za otroka,“ je dejal tudi poročnik. „Če bo treba, ga bomo prišli iskati. Če ga ne bo tu,“ se je obrnil k Tinki in materi, „bomo to domačijo zravnali z zemljo. To si dobro zapomnita, ker bi ga pravzaprav morali vzeti s seboj! Jaz ne bom odgovarjal z glavo, če ga ne bo in ga bo major zahteval.“

Ana je pustila otroka pri Travnikarjevih, objela mamo in Tinko in se odpravila na pot v dolino.

Pred njo je šla predhodnica, za njo poročnik Luks. Kdove kaj ima v načrtu z njo major Wolf, je razmišljala. Vedel je, da je ena izmed njegovih agentk, vedel pa je tudi to, da je smrtno nevarno vzklati se v tajne majoličeve zadeve, zato ni silil vanjo z vprašanji.

Da je ne bi premočil dež, so ji dali nemško šotorsko krilo. Čeprav niso hodili prehitro po spolzkem kamenju, kjer je drla voda, je imela kmalu vodo v čevljih.

Luks in Ana sta v tej temni noči vsak na svoj način premišljala o majorju Wolfu. Poročnik je upal, da se mu bo prikupil: njegova skupina se je odlično izkazala. Preoblečeni v razhajkane partizane so v hribovju, tik za obročem, prevarali kakšnih dvajset partizanov. Deset so jih ujeli, druge pobili. Vod sestradežanih in onemoglih garibaldincev — Italijanov pa so zapeljali do neke temačne grupe in jih potolkli do zadnjega.

Ana se je vdala v usodo. Naj bo, kar hoče... Tudi smrt... Otroci bo ostal, kot je obljubila Primožu. Spomnila se je stotnika Knieckaja, ki jo je tolažil. Toda kdo vidi majorju Wolfu v srce? Kdove kakšen je zdaj, ko se vse podira? Naj bo, kar hoče, je še enkrat pomislila. Da bi vsaj

Odločno zavračamo neresnične trditve

o položaju slovenske narodne skupnosti na Koroškem

(Nadaljevanje z 2. strani)

pred upravnimi oblastmi, kjer se avstrijska vlada zadovoljuje z neobjavljenimi odloki, to je z navodili nadrejenih oblasti podrejenim oblastem, tako da stranka nima možnosti pritožbe, če se njena zahteva po uporabi slovenskega uradnega jezika ne upošteva. Sam kancler je za to, da se naj ta odlok o možnosti uporabe slovenskega jezika pred upravnimi oblastmi ne objavi, ker bi z objavo — kakor izjavlja — „dobro poznane sile“ bile samo vzpodbujene, „da bi znova inhibirale korake, ki se podvzamejo za izvedbo določil avstrijske državne pogodbe“. Ob takem stališču vlade same vendar ne more biti govora o zadovoljivi rešitvi tega vprašanja, ko nekatera ministrstva sploh niso nikdar dala tozadevnega navodila svojim podrejenim oblastem na Koroškem in ta ureditev — tako imenovani Hauerjev odlok — niti ne velja za osnovno upravno enoto, to je občino.

Samo ob robu poudarjamo, da državna pogodba v tej zvezi nikjer ne predvideva „relevantnega števila“ pripadnikov manjšine in pomeni poskus vnašanja tega pojma kot pogoj za uvedbo slovenskega uradnega jezika pri sodiščih in upravnih oblasteh ter za dvojezične napise in označbe topografskega značaja konec konca težnjo po spremembi tega določila državne pogodbe.

NEMŠKONACIONALISTIČNE SILE LAHKO NEKAZNOVANO KRŠIJO ZAKONE

Kot nerešeno priznava vlada edinole vprašanje dvojezičnih napisov. Vendar pa priznavanje samo že ne zadostuje, če po drugi strani ni pripravljena, da bi to obveznost iz državnih pogodb izvedla tudi — če potrebno — proti volji in nasprotovanju šovinističnih nestrpnostev. V tej smeri pa vlada ni napravila niti poskusa, marveč je mirno gledala, kako se zakon krši, ne da bi izvajala sankcije proti poznanim storilcem samim in njihovim napeljevalcem. Gre za poznane nemško-nacionalistične organizacije, ki sicer v svojih statutih nimajo zapisanega namena in ne označujejo kot svoj cilj, da bi slo-

venskemu prebivalstvu odvzele njegov značaj in pravice kot manjšine, katerih dejavnost pa očitno meri na to. Taka dejavnost pa je po 5. odstavku člena 7 izrecno prepovedana.

Koroški Slovenci imamo iz zgodovine izkušenj dovolj, kako je prav nacistično gibanje vedno spet znalo zlorabljati nacionalne pred-sodke v svojo korist. Taki pred-sodki pa imajo v današnjem času še vse večji pomen kot dejavnik, ki ustvarja pogoje za desničarsko-radikalne pojave. Tako gledano imamo na Koroškem brez dvoma opraviti s pojavi neonacizma, pa če vlada to dejstvo prizna ali ne.

Če avstrijska vlada misli, da državna pogodba ne vsebuje nobene obveznosti glede slovenskih radio oddaj, potem opozarjamo na 4. odstavek člena 7 in smo mnenja, da njegova vsebina velja tudi za vse take ustanove, ki so bile ustanovljene ali se ustanavljajo v zvezi s tehničnim in splošnim znanstvenim razvojem za večinski narod tudi po državni pogodbi. Pri radiu in televiziji gre brez dvoma za tako kulturno ustanovo, ki ima v današnjem času še posebno pomembno vlogo v družbi in to tudi kar se tiče manjšine. Zato pri slovenskih oddajah v avstrijskem radiu ne gre za neki privilegij, ki gre preko določil člena 7, marveč obratno 4. odstavek člena 7 glede udeležbe slovenske narodne skupnosti pri ORF ni v celoti izpolnjen, ker avstrijskih državljanov slovenske

manjšine ORF npr. v televiziji sploh ne upošteva, medtem ko je za avstrijsko manjšino na Južnem Tirolskem v sporazumu z vlado poskrbel, da avstrijska manjšina v Italiji lahko sprejema sporede avstrijske televizije in je tako udeležena tudi na tem področju na ustvarjanju svojega matičnega naroda. Isto mora biti zagotovljeno tudi slovenski narodni skupnosti na Koroškem.

**AVSTRIJA NIMA NOBENE PRAVICE
PONAŠATI SE Z NAŠIM
SAMORASTNISKIM USTVARJANJEM**

Drži, da imamo koroški Slovenci svoja kulturna društva, svoje gospodarske ustanove in svoj tisk. Pri tem pa je treba poudariti, da gre za izključno samorastniško ustvarjanje in da nam vlada pri ustanavljanju in obnovljanju društev ni ničesar pomagala; da je bilo treba za obnovo naših združenj voditi številne poračilne pravde, da smo lahko obnovili firme in prejeli povrnjena od nacistov zaplenjena posestva, da pa ustanove, ki so prevzele tudi naše bivše člane in denarne vloge, le-teh niso vrnille in tudi članov ne izpustile iz svojega članstva. Nasprotno so po vseh naših krajih, kjer smo imeli pred nacizmom le slovenske združne ustanove in hranilnice, ustanovili konkurenčna podjetja, in to z velikimi subvencijami iz Marshallovega plana, iz katerega pa slovenske gospodarske ustanove niso prejele niti enega šilinga. Zato prikaz tega našega

samorastniškega kulturnega in gospodarskega prizadevanja kot izraz pospeševalne politike vlade ni le zgrešen, marveč ob dejanskem nerazumevanju pristojnih uradov za naše kulturne in gospodarske težnje naravnost izvlečen.

Zelo značilno je tudi in nikakor ni znak pospeševalnega manjšinskega prava, da je oblast ukinita delovno navodilo uradu za svetovanje, informiranje, pospeševanje kulture in ljudsko izobraževanje za slovensko narodno skupnost na Koroškem pri uradu koroške deželne vlade, preden je le-ta sploh začel z delom.

Podobno negativno stališče je vlada vsaj doslej zavzemala tudi do vprašanja izgraditve Kulturnega doma v Celovcu, ki je za nadaljnji kulturni in narodni razvoj koroških Slovencev nujno potreben.

Tako postavljanje nikakor ni v skladu z načeli pospeševalne manjšinske politike, ki jo vlada ob vsaki priložnosti ponavlja.

**UGOTAVLJANJE MANJŠINE
JE NESPREJEMLJIVO KOT POGOJ
ZA REŠEVANJE
MANJŠINSKIH VPRAŠANJ**

Zlasti pa s tako politiko ni v skladu poskus izvedbe tako imenovane ugotavljanja manjšine. Koronški Slovenci smo v številnih vlogah in s številnimi izjavami v kontaktnem komiteju nedvoumno izpovedali, da je taka oblika reševanja

odprtih vprašanj člena 7 za nas absolutno nesprejemljiva. Taka oblika reševanja najbolj jasno dokazuje, da nas vlada smatra le kot objekt in ne kot subjekt pravic iz državne pogodbe, ki najbolj pozna svoje težnje in potrebe in kakšna oblika rešitve je zanj sprejemljiva oziroma nesprejemljiva. Smatramo, da v tem vzdušju, ki je podobno vzdušju rasističnih nemirov v Ameriki in poznanih dogodkov v zvezi z diskriminacijami na Irskem, ni mogoče pričakovati od naših ljudi objektivno in svobodno izjavo o narodni pripadnosti. Naše ljudstvo poleg tega še ni preživelo travmo nasilne izselitve in drugih nacističnih nasilij, da bi spričo podobnih pojavov o priložnosti šolskih štrajkov, spričo vsakoletne gonje proti dvojezičnemu šolstvu, spričo nekanonovanih izgedov ob trganju dvojezičnih napisov, še posebej pa spričo dinamičnih napadov na partizanske spomenike in sedež Zveze slovenskih organizacij na Koroškem ter spričo resnih groženj proti življenju in imetju koroških Slovencev in končno spričo ponovnega kapituliranja vlade pred nemškonalističnimi silami ne klonilo pod tem moralnim in dejanskim pritiskom.

To so bistveni vzroki, zakaj koroziki Slovenci odklanjamo tako obliko reševanja, ki tudi v državni pogodbi nikjer ni predvidena kot pogoj za reševanje manjšinskih vprašanj.

Kljub temu Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev kot predstavnik slovenske narodne skupnosti na Koroškem ponovno izjavlja svojo pripravljenost, da se skupno s pristojno vlado in zakonodajalcem pogajata za sporazumno in znošno rešitev odprtih vprašanj, toda brez pogoja predhodnega ugotavljanja ali preštevanja manjšine, ki je — kakor je bilo zgoraj povedano — v danih razmerah za koroške Slovence povsem nesprejemljivo in zlasti tudi nepotrebno, ker je dobro poznano, kje koroški Slovenci avtohtono živimo ter kulturno in gospodarsko ustvarjamo na podedovani domači zemlji.

**Zveza slovenskih
organizacij
na Koroškem**

Ostra obsodba Avstrije

ker ne izpolnjuje obveznosti iz državne pogodbe

V Beogradu je zasedal VII. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije, ki je po široki razpravi sprejel vrsto sklepov za nadaljnje izpolnjevanje odgovornih nalog ter izvolil predsednika republike Tita za častnega predsednika jugoslovanskih sindikatov.

Med razpravo na kongresu je bilo govora tudi o mednarodnih odnosih ter v zvezi z odnosi med Jugoslavijo in Avstrijo še posebej o položaju slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji. V posebnem sporočilu je kongres ostro obsodil Avstrijo, ker ne izpol-

njuje obveznosti iz državne pogodbe ter ugotovil, da zavlačevanje izpolnjevanja teh obveznosti neposredno ogroža in zanika pravice slovenske in hrvaške manjšine, to pa zavestno škoduje odnosom med obema državama.

"Takšno ravnanje omogoča delovanje ostanke najbolj mračnih sil in druge svetovne vojne in ustvarja prostor za protijugoslovansko propagando in širjenje dezinformacij o Jugoslaviji," je ugotovil kongres ter naglasil, "da samo popolno izvajanje določil iz državne pogodbe daje možnosti za dobre sosedske odnose med Jugoslavijo in Avstrijo na temeljih vzajemnega razumevanja spoštovanja in nevmesavanja."

Sporočilo podpira stališče avstrijskih sindikatov o nujnosti uredničenja, da določijo državne pogodbe, ker je to, kar je bilo poudarjeno, v korist delavskemu razredu tako Jugoslavije kot Avstrije, v korist miru in sodelovanja med narodi obeh držav kot tudi vsega tega območja.

O položaju manjšin v Avstriji ter o izmenjavi tozadevnih not med Jugoslavijo in Avstrijo so razpravljali tudi na zboru ljubljanskih študentov, kjer so ugotovili, da odgovor avstrijske vlade na jugoslovansko noto kaže, da Avstrija ni pripravljena reševati problema manjšin.

„Avstrijska nota je formalen odgovor na naše zahteve, da se po tolikih letih prične z vsebinskim reševanjem manjšinskega problema,“ ugotavljajo ljubljanski študentje v svoji izjavi. „Fraze, uporabljene v niti, služijo le zamagljevanju in zavlačevanju reševanja problema in nikakor ne prispevajo k dobrososedskim odnosom, ki si jih Avstrija baje tako želi.“

Poleg tega, da ne rešuje manjšinskega problema, dovoljuje Avstrija tudi neonacistično protimanjšinsko in protijugoslovansko gonjo, ugotavljajo študentje ter opozarjajo, da biv-

Ši SS-ovci nemoteno nadaljujejo s svojo dejavnostjo, ki ni naperjena samo proti manjšini in Jugoslaviji, ampak proti vsem naprednim silam v Avstriji in v svetu. „Avstrija, ki vedno poudarja svojo demokratičnost, ni nikoli preprečevala oživljanja nacizma, ki smo mu priča že vrsto let, čeprav je po določitih državno pogodbe to dolžna storiti.“

Ob koncu študentje izražajo ogorčenje nad takim ravnanjem avstrijske vlade ter poudarjajo, da v celoti podpirajo prizadevanja jugoslovanske vlade v njeni želji po vsebinskem reševanju teh problemov.

AVSTRIJSKI SVET ZA MIR:

*Vi ste odgovorni
gospod zvezni kancler*

Avstrijski svet za mir je v pismu, ki ga je poslal zveznemu kanclerju dr. Kreiskemu, izrazil zaskrbljenost zaradi dejstva, da zvezna vlada ni dala nobene pobude za celovito izpolnitev državne pogodbe ter za proučitev želja predstavnikov manjšine.

Svet za mir poudarja, da bi izvedba načrtovanega „posebnega ljudskega štetja“ lahko privedla k povečani dejavnosti tistih krogov, ki delujejo v smeri omejevanja pravic manjšine. Omenjena organizacija meni, da bi morala zvezna vlada skrbno proučiti kritike, ki jih je slišala od strani predstavnikov manjšine glede izpolnjevanja državne pogodbe, saj bi predlogi lahko pomagali v razpravah za boljše jamstvo pravic manjšine.

Dalje je v pismu rečeno, da demokratična javnost pričakuje tudi pobude za uvedbo dvojezičnih krajevnih napisov kot obvezujočega koraka k popolnemu uresničevanju državne pogodbe. V tej točki — poudarja avstrijski svet za mir — ne sme biti nikakršnega popuščanja pred pritiskom šovinističnih krogov.

V svojem pismu zahteva avstrijski svet za mir popolno in celovito izpolnitev določil državne pogodbe „kot edine možne poti za dobro sožitje“, kajti: Poskusi, ki so zdaj vidni, da se s primitivnimi nacionalističnimi argumenti zožijo pravice manjšine, so protidemokratski in v nasprotju – čeprav to posamezniki ne želijo spoznati – z razumevanjem in povpuščanjem v Evropi.

Odgovornost za odpravljanje takšnih poskusov pa je — poudarja avstrijski svet za mir v svojem pismu — v veliki meri odvisna od vas, gospod zvezni kancler!

Nesprejemljiva praksa Avstrije

Opozorila jugoslovanske vlade avstrijski vladi zaradi neizpolnjevanja določil državne pogodbe je odločno podprla tudi Zveza rezervnih vojaških starešin Jugoslavije. V pismu, ki so ga s seje predsedstva ZRVSJ poslali zveznemu izvršnemu svetu, so med drugim zapisali, da odgovorni dejavniki v Avstriji že leta ne kažejo pripravljenosti, da bi izpolnili določila državne pogodbe do slovenske in hrvaške narodne skupnosti ter še naprej izvajajo politiko raznarodovanja in asimilacije Slovencev in Hrvatov. Prav tako avstrijska vlada trpi delovanje neonacističnih pogromskih organizacij, ki po svoji organiziranosti in po politični usmeritvi in dejavnosti imajo korenine že v zloglasnem nacističnem „anschlusßu“.

V pismu opozarjajo, da bo kmalu 30-letnica zmage nad fašizmom, ki je človeštvu prinesel veliko zla, zlasti pa Jugoslaviji, katere narodi in narodnosti so imeli velike človeške žrtve, njihove gnotne in druge dobrine pa so povečini uničili ali oropali. Pri tem organizacija posebej naglašja, da so nekatere od teh naropanih dobrin še vedno v Avstriji.

"Nesprejemljivo je — pravi pismo — da avstrijska vlada, torej vlada države, ki je bila tudi sama žrtev nacizma, 30 let po zmagi nad fašizmom dopušča ne le prosto delovanje nacističnih in neonacističnih organizacij, temveč tudi zavestno trpi priprave terorističnih in subverzijskih skupin za zločinski dejavnost proti socialistični Jugoslaviji. Predsedstvo zveznega odbora ZRVS Jugoslavije pričakuje, da bodo demokratične in protifašistične sile v Avstriji podprle naše zahteve, saj sedanje nedemokratično ravnanje avstrijskih vladajočih krogov ogroža tudi same temelje demokratične in neodvisne Avstrije."

Ob razvoju v Avstriji

(Nadaljevanje s 1. strani)

po vrnitvi kulturnih dobrin je Osolnik poudaril, da Avstrija nima nobene pravice, da bi Jugoslaviji vsiljevala kakršnekoli pogoje za izpolnitev te svoje obveznosti. Toda Avstrija je to v svojem odgovoru ponovno storila. Prav tako je dejstvo, da Avstrija že 50 let noče vrniti Jugoslaviji arhivov, ki izvirajo z njenega ozemlja. Jugoslavija je edina med tako imenovanimi državami-naslednicami bivše Avstro-Ogrske, do katere Avstrija svoje obveznosti še ni izpolnila.

„V vrnitvi arhivov,“ je dejal Osolnik, „ne vidimo samo restitucije neke kulturne dobrine za našo zgodovino, temveč tudi dejanje, ki ima svoj politični pomen in simbolično, dejanje, pri katerem gre za definitivni razcep s preteklostjo in za priznanje dejstva, da so ozemlja, iz katerih izvirajo ti arhivi, del suverene in enakopravne države jugoslovanskih narodov.“

Ko je govoril o oživiljanju nacizma v Avstriji, je Osolnik naglasil, da bi bilo v korist demokratičnih sil same Avstrije, ko ne bi tako zlah-

ka šle čez ta resni problem. Navedel je vrsto primerov, ki govorijo o neonacistični in revanšistični dejavnosti določenih krogov v Avstriji. Med drugim je tudi opozoril, da predstavniki avstrijskih oblasti in vojske sodelujejo na zborovanjih bivših esesovcev in skupaj z njimi polagajo vence, krati pa avstrijska vlada leta in leta ne dovoli, da bi izročili odlikovanja borcem proti fašizmu. V zvezi z dejavnostjo Heimattienst, z razdiralno akcijo velikomestskih šovinističnih krogov, pred katerimi se je umaknila tudi zvezna vlada, pa je Osolnik postavil vprašanje: „Kako se v takšnem ozračju počuti navaden človek, pripadnik slovenske manjšine, ki je bila prva žrtev nacističnega pritiska in desetletja izpostavljena pomenečevalni brutalnosti?“

Posebej je Osolnik obsodil zahteve po preštevovanju manjšine in vprašal, zakaj avstrijska vlada — namesto da želi ugotoviti, kako se je številčno stanje manjšin zmanjšalo — ne poskuša ugotoviti, zakaj število pripadnikov manjšin sploh upada.

Nadalje je Osolnik menil, da želijo v avstrijskih krogih ustvariti vtis, kakor da Jugoslavija šele zadnji čas in iz nekakšnih notranjih potreb postavlja svoje zahteve do Avstrije. „Toda Avstrija molči o številnih uradnih opozorilih in protestih, ki so leta in leta prihajali iz naše države. Stvari se niso spremenile pri nas, temveč se je položaj zaostrial v Avstriji. Torej se ni treba čuditi, zakaj v naši državi naraščata skrb in ogorčenje in zakaj vse bolj čutimo potrebo, da bi opozorili na stanje, spričo katerega bi se morale zamisliti tudi vse države podpisnice državne pogodbe.“

Avstrija ne bi smela dopuščati — saj je to v nasprotju z njenimi lastnimi koristmi — da se na njenih tleh razvijajo kakršnekoli dejavnosti, naperjene proti suverenosti Jugoslavije, je dejal Osolnik. Še manj pa bi si smela dovoliti špekulacije, da bi iz kakršnihkoli sprememb v

Smučarski tečaj na Krvavcu

Slovenska fizikurna zveza v Celovcu bo v letošnjih zimskih počitnicah meseca februarja pripravila za svoje člane in prijatelje 6-dnevni smučarski tečaj, ki bo tako za začetnike kot za napredovalce. Letošnji tečaj bo na nekoliko višjem mestu — lani je bil v Kranjski gori — v alpskem zimsko in letno rekreacijskem centru Krvavcu, ki je znan po svoji izredni legi v Kamniških Alpah in po stalnem dolgotrajnem snegu. Krvavec se vzpenja 15 km severovzhodno od Kranja do 1853 m nadmorske višine in slovi zaradi lepih in dolgih smučišč. Na izbiri so smučišča težke in lahke kategorije, povezuje jih pa cela vrsta žičnic in vlečnic: krožna kabinska žičnica za 4 osebe nas popelje iz Cerkelj na Krvavec, kjer se nahajajo štiri vlečnice, ena enosedežnica in dve dvosedežnici — s skupno kapaciteto 7000 oseb na uro. Na 60 ha velikem stalno urejenem smučišču, s skupno dolžino 19,5 km, se lahko nenasitneži smučajo tudi zvečer ob razsvetljavi.

Termin letošnjega smučarskega tečaja bo sovpadel s semestralnimi počitnicami februarja. Tečaj se bo pričel v nedeljo 9. februarja in končal v soboto 15. februarja. Ležišča bodo na razpolago v domu na Krvavcu in v bližnji brunarici, ki jih urejuje turistično društvo Aerodrom Ljubljana-Pula. Cena polnega penziona bo znašala 110 din (plus 3 din turistična taksa in zavarovalnina) na dan. Za dijake bo znašala cena 85 din (plus 3 din takse). Tečajniki bodo imeli na razpolago tedensko vozovnico po izdatno znižani ceni 250 din. Za približno 1000 šilingov (če menjamo dinarje po današnjem tečaju) bodo tečajniki torej popolnoma oskrbljeni, poleg tega bodo imeli tudi pouk v smučanju. Smučarski tečaj bosta vodila profesor za telesno vzgojo na slovenski gimnaziji Anton Malle in učitelj telovadbe na glavni šoli v Vrbi Danilo Prušnik.

Interesenti za smučarski tečaj naj se prijavijo najkasneje do 1. februarja 1975 tako, da prenašajo na številko Slovenske fizikurne zveze 2911 pri Posojilnici Celovec (4478.030) 200.- (dvesto) šil. ali pa se prijavijo pisмено z vloženim zneskom 200.- šil. (tedaj naj je pismo priporočeno) na naslov Slovenske fizikurne zveze, Gasometergasse 10/1, 9020 Celovec. Prijavnino bomo pri obračunu ob koncu tečaja seveda upoštevali, v primeru odsotnosti pa bo znesek zapadel (rok odjave do 1. feb.).

Jugoslaviji „nalovila“ kakšne koristi zase. Sporazum avstrijskih vladajočih strank torej ni bil sklenjen na podlagi volje do reševanja problemov, na katere Jugoslavija opozarja, temveč na podlagi skupnih koncesij tistemu delu avstrijskih volivcev, ki ne kaže nobenega smisla za mednarodno odgovornost in ki je pod večjim vplivom velikomestnega šovinizma in revanšizma.

„Ne moremo se izogniti vtisu,“ je ob koncu dejal Osolnik, „da na takšno opredelitev avstrijske politike delujejo tudi sile mednarodne reakcije. Takšna politika je nezdržljiva z nevtralnim statusom Avstrije, z ambicijami, ki jih kaže Avstrija pri oblikovanju svoje vloge v procesu evropskega sporazumevanja in v OZN in tudi v željah, da bi Dunaj postal tretji center OZN. Takšna vloga bi zahtevala veliko odgovornejše ravnanje tudi v notranji politiki, predvsem pa spoštovanje človeških pravic in drugih ciljev OZN in dosledno spoštovanje prevzetih mednarodno-pravnih obveznosti. Zaradi vsega tega odločno zavračamo in obsojamo tako avstrijski odgovor kot politiko, ki se v tej obliki izraža do naše države.“

Tudi drugi poslanci so kot predstavniki posameznih republik izprijali živo zanimanje za položaj manjšin v Avstriji. Tako je Dušan Rakonjac posebej govoril o položaju gradiščanskih Hrvatov in ocenil, da je odnos Avstrije do te narodne manjšine del premišljene in širše

kampanje proti Jugoslaviji. Opozoril je na vrsto konkretnih dejstev o poslabšanju položaja gradiščanskih Hrvatov ter se zavzel za materialno, moralno in diplomatsko pomoč Jugoslavije za izboljšanje njihovega položaja.

Svetislav Popović iz Srbije pa je med drugim naglasil, da imajo jugoslovanski narodi, ki dosledno uresničujejo politiko enakopravnosti in zagotavljajo svobodni vsestranski in enakopravni položaj vseh narodov in narodnosti v svoji državi, pravico in obveznost, da se zanimajo za dele svojih narodov, ki kot narodne manjšine živijo v sosednjih državah. „Politika asimilacije, neenakopravnega položaja narodnih manjšin, zanikanje njihovega obstoja, pa neizogibno povzroča konfliktna stanja in je ovira za razvijanje prijateljskih dobrososedskih odnosov.“

Lesna trgovina in žaga

Štefan Trampuš

Nonča vas — Pliberk
Einersdorf — Bleiburg

želi vsem, ki se
s podjetjem,
poslovno povezujejo
srečno ter zadovoljno
novo leto 1975

Po kratki bolezni je v četrtek 19. decembra 1974 v 76. letu starosti umrl

Lovro Potočnik

odbornik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in častni predsednik SPD „Edinost“ v Pliberku

ki se je kot neutrudni borec za pravice slovenskega ljudstva na Koroškem desetletja požrtvovalno udeleževal v naših narodno političnih in kulturnih organizacijah ter v združništvu in bil dolga leta urednik Slovenskega vestnika.

Na vseh področjih je pokazal izredno zavzetost za usodo našega ljudstva in ga bomo zato ohranili v častnem spominu.

**Zveza slovenskih organizacij
na Koroškem**

Slovenska prosvetna zveza Slovenski vestnik

Zlata pravila življenja

knjiga izrekov, napotkov, modrosti, ki je bila z vsakim ponatisom razprodana.

NOVA izdaja nov. 1974. Zahtevajte prospekte v knjigarnah. Subskripcijska cena 110 šilingov. Direktna naročila sprejema Kulturni atelje Slovenije, p.p. 179, Ljubljana.

ZLATA PRAVILA SO PRIJATELJ, KI NIKDAR NE RAZOČARA!

NAROČILNICA

Podpisani

Natančen naslov

Zaposlen pri

Naročam obvezno ZLATA PRAVILA ŽIVLJENJA. Naročnino bom poravnal po povzetju.

Datum

Podpis